

Wantsen, een plaag om vooral in de zomer rekening mee te houden

De behaarde wants geeft bij komkommer en aubergine de meeste schade: bladschade, groei-
vorming, vrucht- en bloemabortie, vruchtmisvorming en zichtbare zuigplekken (foto Ward Stepman,
BCP-Certis).

Wantsen vormen een zeer gevarieerde groep insecten. Ze behoren tot de snavelinsecten en hebben stekend-zuigende monddelen om sappen van planten en dieren op te zuigen. Breedwerkende gewasbeschermingsmiddelen werken goed tegen wantsen. In kassen komen zowel schadelijke als nuttige soorten voor.

TEKST: HARRY STIJGER

BEELD: KOPPERT BIOLOGICAL SYSTEMS

insecten-
gaas

In kasteelten hebben telers ieder jaar te maken met invlieg van schadelijke wantsen. Doorgaans komt de eerste infectie van buiten, die met insectengaas in de luchtramen goed te weren is. In de vruchtgroenteteelt komen wantsen met name in paprika, komkommer, tomaat en aubergine voor. Ook in de sierteelt kunnen wantsen breed voorkomen. Met name in gerbera en chrysantheven geven wantsen de grootste problemen.

Voor de groenteteelt zijn wantsen een jaarlijks terugkerend probleem; voor de sierteelt geldt dit in mindere mate. Dit komt in zekere zin door het gebruik van selectieve middelen. Op een gewas met geïntegreerde bestrijding is niet ieder chemisch gewasbeschermingsmiddel meer inzetbaar. Hierdoor worden ook 'secundaire' plagen als wantsen niet of nauwelijks meer bestreden en kunnen dan een primaire plaag vormen.

Behalve de schadelijke wantsen zijn er tevens nuttige soorten, die telers als natuurlijke vijanden in verschillende teelten inzetten. De meest gebruikte roofwantsen zijn *Orius* spp. tegen tripsen en *Macrolophus caliginosus* tegen wittevlieg.

roof-
wantsen

Schadebeelden

Schadelijke wantsen prikken met hun stekend-zuigende monddelen in bladeren en

Vervolg op
pagina 44

Wantsen, een plaag om vooral in de

Vervolg van
pagina 43

misvormingen

groeipunten, waardoor misvormingen en gaten ontstaan. Het meest opvallend zijn de misvormingen aan groeipunten. De wantsen scheiden soms bij het zuigen een giftige stof af. Hierdoor ontstaan beschadigingen of misvormingen.

Vooral in de zomer, als ze in grote aantallen voorkomen, tasten ze ook de bloemen aan. In de gerbera komt misvorming van

de bloemen voor door het prikken van de wantsen in de bloembodem. De schade drempel is dus laag.

De wantsen komen bij toeval door invlieg de kas binnen, waarna ze zich onder gunstige omstandigheden vestigen in het gewas. In mei worden veelal de eerste wantsen in de kas waargenomen.

Afhankelijk van de temperatuur ontstaan

Prijzen middelen tegen wantsen

Actare	€ 165,- per kilo
Admire	€ 215,- per 400 gram
Calypso	€ 268,- per liter
Decis	€ 46,- per 400 gram
Nomolt	€ 130,- per liter

vaak pas later (juni/juli) de eerste problemen met schade.

De meest voorkomende schadelijke wantsen zijn de groene appelwants (*Lygocoris pabulinus*), de brandnetelwants (*Liocoris tripustulatus*) en de behaarde wants (*Lygus rugulipennis*). Incidenteel komen de groene stinkwants (*Palomena prasina*) en de tweestippelige groene wants (*Calocoris novergicus*) voor, die ook schade aan het gewas kunnen toebrengen. De meeste andere wantsensoorten, die in kassen voorkomen, kunnen daar niet vermeerderen en richten ook geen schade aan.

— behaarde
wants

Middelen voor de bestrijding van wantsen

Onderstaand een overzicht van middelen tegen wantsen voor teelten onder glas. Uit het oogpunt van resistentieontwikkeling in het algemeen en voor een effectieve bestrijding van wantsen, ook op lange termijn, is het van belang om middelen af te wisselen. Afwisselen tussen Admire, Calypso en Actara heeft geen zin, omdat ze tot dezelfde chemische groep behoren.

Actara

Toegelaten is uitsluitend het gebruik als insectenbestrijdingsmiddel in de teelt onder glas van bloemisterijgewassen

Admire

Toegestaan is uitsluitend het gebruik als insectenbestrijdingsmiddel:

- in de teelt onder glas van aubergine, augurk, courgette, komkommer, tomaat Spaanse peper en paprika, met dien verstande dat het middel slechts centraal met de voedingsoplossing of door middel van directe kraanvak-injectie mag worden meegegeven, met dien verstande dat het middel op de dag van de oogst niet vóór de oogst mag worden toegepast;
- in de teelt onder glas van bloemisterijgewassen door middel van een gewasbehandeling en een druppelbehandeling.

Calypso

Toegestaan is uitsluitend het gebruik als insectenbestrijdingsmiddel door middel van:

- Gewasbehandeling
 - in de bedekte teelt van aubergine, augurk, courgette, komkommer, paprika, pattison, Spaanse peper en tomaat;
 - in de bedekte teelt van bloemisterijgewassen.
- Druppelbehandeling, mits toegepast na 1 maart:
 - in de teelt op substraat van aubergine, paprika, Spaanse peper en tomaat.

Decis Micro

Toegestaan is uitsluitend het gebruik als insectenbestrijdingsmiddel:

- in de teelt van aubergines, augurken, courgettes, komkommers, meloenen, paprika's en tomaten;
- in de teelt van bloembollen, bloemisterijgewassen, boomkwekerijgewassen en vaste planten.

Nomolt

Toegestaan is uitsluitend het gebruik als insectenbestrijdingsmiddel:

- in de teelt van bloemisterijgewassen onder glas;
- in de teelt van augurken, komkommers, meloenen, courgettes, tomaten, paprika's en aubergines.

De aangegeven toelatingen zijn overgenomen van www.ctb-wageningen.nl, de website van het College Toelating Bestrijdingsmiddelen (CTB). Toelatingen en etiketten kunnen wijzigen, waardoor bovenstaande informatie niet meer klopt. Lees voor een juiste toepassing altijd eerst het etiket op de verpakking.

Bossige en gedrongen groei

Het schadebeeld van de brandnetelwants is anders dan van de groene appelwants en de behaarde wants. De brandnetelwants heeft een duidelijke voorkeur voor groeipunten, vruchten en bloemknoppen. Bij het aanprikken van groeipunten en door het afscheiden van een hormoonachtige stof ontstaat na enige tijd een typische bossige en gedrongen groei. Bij komkommer is na het aanprikken van de stengel door deze wants direct een wond waarneembaar.

Bij komkommer en paprika kan door het aanprikken van de oudere vruchten ook directe schade ontstaan. Bij aubergine en paprika zal de brandnetelwants aan de bloemen prikken, waardoor ze uitvallen. In siergewassen ontstaat de meeste schade al in een vroeg stadium. Deze wants prikt al in de bloemsteel als de knop nog nauwelijks zichtbaar is. Dit geeft verdoring van de bloemknoppen.

— bossige en
gedrongen
groei

Verkurking van weefsel

De schade van de groene appelwants is bij paprika, komkommer en aubergine nagenoeg gelijk. De wants prikt in de jonge bladeren, waardoor er veel kleine gaatjes in het blad ontstaan. Het is alsof er met hagel op het blad is geschoten. De randen van de gaatjes kleuren bruin door verkur-

— kleine
gaatjes

zomer rekening mee te houden

schimmel-
infecties

king van het weefsel. Bij aubergine komt het ook regelmatig voor dat aangeprikte groeipunten verder worden aangetast door schimmelinfecties en hierdoor uitvallen. Bij komkommer daarentegen ontstaan vaak gescheurde stammen na het aanprikken van deze wants.

De behaarde wants geeft bij komkommer en aubergine de meeste schade, uiteenlopend van bladschade, groeimisvorming, vrucht/bloemabortie tot vruchtmisvorming en zichtbare zuigplekken. Bij paprika blijft de schade meestal beperkt tot zuigplekken, die in een later stadium kunnen gaan rotten. Deze wants kan zich op bovengenoemde gewassen voortplanten.

Spuiten en meedruppelen

Bij een geïntegreerde bestrijding gedurende de zomermaanden zijn wantsen een plaag om rekening mee te houden. Tegen wantsen werken over het algemeen meerdere breedwerkende gewasbeschermingsmiddelen, die echter niet veilig zijn voor de natuurlijke vijanden.

breed-
werkende
middelen

De bestrijding van de wantsen kan goed

Levenswijze wantsen

De levenscyclus van wantsen bestaat uit een eistadium, meestal 5 nimfenstadia en een volwassen stadium. De jonge nimfen zien er meestal wat anders uit dan de volwassen insecten, maar veranderen geleidelijk. Jonge wantsen (nimfen) zijn als ze uit het ei komen ongevleugeld en de vleugels groeien in de loop van een aantal vervellingen tot het volwassen formaat uit. Niet alle soorten wantsen zijn gevleugeld, en veel soorten kennen zowel gedeeltelijk als volledig gevleugelde exemplaren.

De wantsen zijn enkele mm's tot circa 15 mm groot en met het blote oog goed zichtbaar. Ze leven vaak wel verscholen in het gewas.

De schade van de groene appelwants is bij paprika, komkommer en aubergine nagenoeg gelijk. De wants prikt in de jonge bladeren, waardoor er veel kleine gaatjes in het blad ontstaan.

door het uitvoeren van een gewasbehandeling (spuiten) met Nomolt. Dit middel heeft een contactwerking, waardoor het belangrijk is de wantsen zo goed mogelijk te raken. Het werkt op de vervelling, waardoor het alleen de nimfen bestrijdt. Admire heeft een systemische werking, zodat een teler dit middel mee kan druppelen. Een nadeel hiervan is dat het een trage aanvangswerking heeft, waardoor de eerste schade van wantsen niet te voorkomen is.

In de vruchtgroentegewassen (behalve komkommerachtige) mag een teler vanaf 1 maart ook druppelen met Calypso. Ervaring met dit middel is dat het minder effectief is dan Admire. Calypso heeft ook een toelating om gedurende het gehele jaar te spuiten. Zowel Admire als Calypso hebben een negatief effect op de roofwants (biologische bestrijders) Orius spp. en *Macrolophus caliginosus*. Aan het einde van de teelt kan Decis ingezet worden om de laatste wantsen op te ruimen. Het middel is echter zeer schadelijk voor alle natuurlijke vijanden.

In de bloemisterijgewassen mag een teler Admire zowel meedruppelen als ook over het gewas spuiten. Calypso heeft in de bloemisterijgewassen alleen een toelating voor het spuiten over het gewas.

Voor de bloemisterijgewassen is tevens

Actara beschikbaar. Met dit middel is echter nog weinig ervaring opgedaan met het bestrijden van wantsen.

Biologische bestrijding

Van de schadelijke wantsen zijn verschillende natuurlijke vijanden bekend, maar die worden tot nu toe niet op grote schaal geproduceerd. In het gewas aanwezige roofwantsen eten eieren en kleine nimfen. In hoeverre dit bijdraagt aan de biologische bestrijding van schadelijke wantsen is niet bekend. Bij de inzet van roofwants *Dicyphus hesperus* in plaats van *Macrolophus caliginosus* in de aubergineteelt lijkt er minder last te zijn van schadelijke wantsen.

roof-
wantsen

In de kas komen zowel nuttige als schadelijke wantsen voor. De schadelijke soorten kunnen gedurende de zomermaanden een plaag zijn om rekening mee te houden. Door het gebruik van selectieve insectenbestrijdingsmiddelen in teelten met geïntegreerde bestrijding worden de wantsen vaak niet meer bestreden. Bestrijding moet, bij het ontbreken van natuurlijke vijanden, met breedwerkende middelen gebeuren.

SAMENVATTING